

Úvod do studia práva

6BPRA1

Právo I

doc. JUDr. Dr. Jan Hejda

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Právo

- soubor obecně závazných pravidel chování, vytvořený státem v určité zvláštní formě, který je státem vynutitelný
- právo nemůže existovat bez státu
- specifický, oficiální, přísně formalizovaný systém norem, stanovený a zajištěný státní mocí a zabezpečený státním donucením

Právo – dělení

- Dělení:
 - Objektivní – obecně závazná pravidla, nezáleží na subjektivním názoru prostě to musím respektovat
 - Subjektivní – míra možného chování právního subjektu možnost chovat se určitým způsobem nebo určité chování vyžadovat = **oprávnění**
 - Relativní – **konkrétní povinnost účastníka** (právu věřitele na zaplacení dluhu odpovídá povinnost dlužníka dluh zaplatit)
 - Absolutní – **působí proti všem**, konkrétní nositel práva, ale nositeli povinností jsou všechny ostatní subjekty

Vývoj právního myšlení

- Teorie přirozeného práva
 - Dualismus práva přirozeného a pozitivismu
 - Právo na život, osobní svobodu, rovnost před zákonem a na odpor proti státu
- Pozitivismus
 - Pouze platné právo
 - Právo odlišeno od morálky
- Sociologické právní koncepce
 - Právo = společenský jev
 - „Živé právo“ – tvoří ho soudy

Funkce práva

- Nástroj řízení státu
- Kontrolní
- Výchovná
- Zdroj informací

Prameny práva

- Formy, ve kterých je objektivní právo obsaženo
 - Normativní právní akty
 - Precedenty
 - Normativní smlouvy
 - Obecné právní zásady a jurisprudence (právní věda)
 - Právní obyčeje
-
- Pozn. Subsidiární prameny práva – odkazují na jiné normy = podpůrné prameny

Prameny práva ČR

- **Rozdělení pramenů práva v ČR z hlediska právní síly:**
 - Ústava a ústavní zákony tvoří ústavní pořádek
 - mezinárodní smlouvy dle čl. 10 - mají přednost před zákonem, musí být schváleny a ratifikovány prezidentem
 - zákon a zákonná opatření senátu
 - nález ústavního soudu - může být pramenem práva, ale nemá zákonodárnou moc, tj. může jen něco zrušit
 - vládní nařízení
 - vyhlášky a jiné závazné předpisy ministerstev a ostatních ústředních orgánů
 - obecně závazné předpisy okresních úřadů a obcí

Normativní právní akty

- Výsledkem činnosti státního orgánu vznikají právní normy
- Označujeme je jako tzv. psané právo
- Proces tvorby = **legislativní proces**
- **Dělení podle síly**
 - Prvotní – Ústava, mezinárodní smlouvy
 - Druhotné - nařízení vlády, vyhlášky ministerstev
- Zákon = normativní akt

Normativní právní akty - Ústava

- Dělení
 - Rigidní (tuhá) – má speciální proceduru
 - Flexibilní - procedura je shodná s tou u běžných zákonů

Precedenty

- Individuální právní akt (nejčastěji soudní rozsudek), který použitím na další obdobné případy získává obecnou závaznost
 - Common law

Normativní smlouvy

- Shodný projev dvou a více stran – mezinárodní právo

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Obecné právní zásady

- Obecné právní předpisy

Právní obyčeje

- Common law
- V ČR se s tímto případem nesetkáváme
- Tzv. nepsané právo
- Předpoklady vzniku
 - Dlouhodobé masové chování
 - Jasnost a srozumitelnost
 - Státní vynucování

Prameny práva v ČR

- Právní síla pramenů práva
 - Nižší zákony nesmí být v rozporu se zákony nadřazenými
- Normativní právní akty, mezinárodní smlouvy a soudní precedenty
- Kdo vydává:
 - Parlament – Ústava, zákony
 - Orgány výkonné moci – vláda – vyhlášky
 - Orgány územní samosprávy – vyhlášky
- Resortní předpisy – nemají charakter normativních právních aktů

Výklad práva (interpretace práva)

- Objasnění smyslu a obsahu právních norem – pochopit a použít na konkrétní případ
- Musí být objektivní
- Dělení
 - Podle subjektu, který výklad podává
 - Výklad Ústavního soudu – obecně závazný
 - Výklad vyšších soudů – není závazný, ale bývá respektován
 - Výklad orgánů aplikujících právo – závazný pouze pro konkrétní případ
 - Výklad oficiální – výklad nadřízeného orgánu je závazný pro podřízené orgány
 - Výklad autentický – výklad orgánu, který normativní právní akt vydal
 - Výklad doktrinální – výklad vědců – není právně závazný, ale praxi ovlivňuje

Výklad práva

- Podle metody a způsobu výkladu
 - *Metoda jazykového výkladu* – smysl slovního vyjádření právní normy podle lexikálních poznatků
 - *Metoda logického výkladu* – smysl právní normy podle pravidel formální logiky, důkaz vyloučením, důkaz vztahu širšího k užšímu pojmu
 - *Výklad systematický* – vychází ze zařazení normy mezi ostatní
 - Speciální norma má přednost před obecnou
 - *Výklad historický* – smysl právní normy z hlediska cílů a podmínek v době, za nichž se stala platnou

Výklad práva

- Podle poměru smyslu právní normy a jejího slovního vyjádření
 - **Doslovný výklad (adekvátní)** – smysl právní normy a smysl jejího slovního vyjádření jsou identické
 - **Zužující výklad** – smysl právní normy je užší než její slovní vyjádření
 - **Rozšiřující výklad** – smysl právní normy je širší než její slovní vyjádření
- Podle dosahu výkladu
 - Obecný – vztahuje se na celou oblast působnosti právní normy (nevyužití kvalifikace pracovníků)
 - Kasuistický – určitý druh případů upravených právní normou (nevyužití kvalifikace pracovníka, který má více kvalifikací)
 - Individuální – individuální případy (nevyužití kvalifikace u konkrétního pracovníka)

Realizace práva

- **dva kroky**
 - vytvoření právních vztahů, plnění povinností a
 - využívání oprávnění z právních vztahů
- činnost státních orgánů při realizaci právních norem
- jedná se o rozhodovací činnost na základě poznání a hodnocení skutečnosti

Realizace práva

- Proces aplikace práva – v individuálních právních aktech (IPA) – 3 fáze
 - Poznávací
 - Poznání všech okolností případu a zjištění objektivní pravdy
 - Hodnotící
 - Zjistit právní normu, která se vztahuje k případu a provést její výklad
 - Rozhodovací
 - Vydání IPA (rozhodnutí) na základě právních norem a v souladu s nimi

Individuální právní akt

- Jednostranný projev vůle státního orgánu vydaný na základě právních norem
- Určuje, mění, ruší a zjišťuje oprávnění a povinnosti subjektů nebo stanovuje důsledky za porušení právních norem
- Je závazný, měněn nebo rušen je jen orgánem stanoveným právní normou

Dělení IPA

- Podle následků
 - IPA konstitutivní povahy
 - Vznik, změna nebo zánik právního vztahu – patří mezi právní skutečnosti (rozsudek o rozvedení manželství)
 - IPA deklaratorní povahy
 - Pouhé konstatování existence či neexistence právního vztahu (práv či povinností)
 - Rozhodnutí o neplatnosti výpovědi
 - Osvědčení
 - Státní orgán písemně dosvědčuje existenci či neexistenci určitého právního vztahu či určitých skutečností
 - Výpis z trestního rejstříku

Dělení IPA

- Podle okruhu vázaností subjektů
 - Všeobecně závazné IPA
 - Jsou jím vázány všechny státní orgány, organizace a občané
 - Osvojení
 - individuálně závazné IPA
 - Závazné pro státní orgány a účastníky, o jejichž právech a povinnostech se rozhoduje
 - Rozsudek o povinnosti dlužníka platit dluh

Pojmy

- Účinnost
 - Způsobnost IPA způsobit zamyšlené právní účinky
 - Nastává dnem v aktu stanoveným nebo dnem doručení aktu účastníkům
- Právní moc
 - Okamžik, kdy se akt stává nezměnitelným a závazným pro subjekty, jimž je určen
 - Akt nelze napadnout řádnými opravnými prostředky
- Vykonatelnost
 - Možnost vymoci splnění povinností uložených subjektům, pokud je nesplnily dobrovolně

Analogie v právu

- Ke konkrétnímu případu neexistuje právní norma
 - Potom za určitých okolností vyplývajících z právního řádu a podmíněných principy zákonitosti je možné využít analogie zákonů
- Analogie zákona
 - Řešení podle příbuzných právních norem
- Analogie práva
 - Dle principů daného právního odvětví a zásad práva, jestliže neexistuje ani právní norma, která by upravovala vztahy obdobně
- V ČR je analogie vyloučena a práva trestního, finančního a správního
- Naopak je zcela běžná u soukromého práva – zejména u občanského

Právní normy (PN)

- Právo
 - Soubor obecně závazných pravidel chování = právních norem, vytvořených státem v určité zvláštní formě (prameny práva), který je státem vynutitelný
- Právní norma
 - Obecně závazné pravidlo chování, které je vyjádřeno zvláštní, státem uznanou formou (prameny práva), a jehož zachování je státní mocí vynutitelné

Znaky PN

- Všeobecná závaznost
 - Státem uznaná forma
 - Vynutitelnost
 - Regulativnost
-
- Součástí PN je sankce za její nesplnění
 - Struktura PN – vnitřní forma, obsah určitým způsobem organizován

Klasická struktura

- Hypotéza
 - Určuje zda se norma vztahuje či nevztahuje na konkrétní situaci
 - Taxativní – konkrétně vyjmenované
 - Demonstrativní – uvedeny jen některé příklady
- Dispozice
 - Obsahuje pravidlo chování
 - Komu? Jaká? Vznikají práva a povinnosti, pokud nastanou podmínky hypotézy
- Sankční hypotéza
 - Stanovuje podmínky uplatnění sankce
- Sankce
 - Důsledky porušení právní povinnosti z dispozice, jsou-li splněny všechny podmínky stanovené sankční hypotézou
 - chybí-li dispozice = norma nepodmíněná
 - chybí-li sankce = norma imperfektní

Hypotézy a dispozice

- Relativně konkrétní
 - Dovolena učitelů.... Činí 8 kalendářních týdnů
- Relativně abstraktní
 - Vážně rozvrácené manželství, zájmy nezletilého dítěte
- Jednoznačné
 - Musí nastat všechny podmínky uvedené v hypotéze
- Alternativní
 - dvě hypotézy a jedna dispozice

Sankce

- Absolutně určité
 - Pokuta 5 000 Kč
- Relativně určité
 - Odnětí svobody na 3 až 10 let
- Neurčité
 - Potrestán přiměřeně

Druhy PN

- Z hlediska struktury
 - Klasické – viz předchozí slidy
 - Blanketové
 - Odkazují na jinou normu, ale ne jmenovitě určenou, ale obecnou
 - Odkazující
 - Odkazuje na jinou, jmenovitě určenou právní normu
 - Kolizní
 - Odkazují na právní řád a jeho příslušnou právní normu
 - Mezinárodní právo Čech x Němec

Druhy PN

- Podle míry závažnosti
 - Dispozitivní
 - Možnost upravení si povinností a oprávnění
 - Kogentní
 - Bez alternativ – úprava důležitých právních vztahů
- Z hlediska jazykového vyjádření dispozice
 - Opravňující
 - Zavazující
 - Příkazující
 - Zakazující

Platnost a působnost PN

- Platnost - náležitosti
 - Splněny všechny náležitosti předepsané právním řádem
 - Vydány kompetentním orgánem
 - V podobě některého pramene práva
 - Řádné vyhlášení
- PN nabývá platnosti dnem vyhlášeným ve Sbírce zákonů
 - Den rozeslání sbírky
 - Vyhlášení na úřední desce (vyhlášky)

Legisvakance

- Doba od zveřejnění PN do její účinnosti (stanovená v právním předpisu – konkrétní datum) nebo obecně – 15. den po vyhlášení

Působnost PN

- Věcná
 - pro jaké skutkové podstaty předpis platí
- Teritoriální
 - na jakém území předpis platí
- Osobní
 - zda platí i pro cizí státní příslušníky
 - zda platí pro moje státní příslušníky v cizině
 - zda platí pro všechny osoby, jen pro určité skupiny
- Časová
 - platnost a účinnost

Působnost PN

- Časová
 - Působnost normy v čase
 - Přesně od kdy do kdy podle ní mají být společenské vztahy upravovány
 - PN nabývá účinnosti (lze ji použít) až po určitém čase od okamžiku, kdy nabyla platnosti
 - Den účinnosti, bývá zpravidla výslovně určen, pokud není je pravidlem 15. den
- Místní působnost
 - Rozsah, jakém se norma použije se zřetelem k místu (teritoriální)
 - Na celém území státu – zákony
 - Omezená působnost na určitou část státu – obecní vyhlášky
 - Působnost mimo území státu (občan ČR může být i v zahraničí stíhán podle našich zákonů) - osobní

Působnost PN

- Osobní působnost
 - Právních paragrafech – na které subjekty se právní norma vztahuje
 - PN se většinou vztahuje na všechny na stejném území
- Zpětná působnost PN
 - Retroaktivita
 - Upravuje i právní vztahy, vzniklé před dnem nabytí účinnosti
 - Ne v trestním právu
 - Nepravá zpětná účinnost
 - Vznik právního vztahu se posuzuje podle normy účinné v době vzniku, ale práva a povinnosti (obsah) se posuzují podle normy nové

Ztráta platnosti a působnosti PN zrušením

- Pokud nabude platnosti nová právní norma, která tuto právní normu nahrazuje
- Má-li norma časové omezenou platnost, přestává být účinnou uplynutím stanovené doby
- Derogační klauzule – zrušující ustanovení
 - Generální derogační ustanovení
 - Všeobecná klauzule – zrušení všech norem, které odporují novému normativnímu aktu
 - Derogační ustanovení
 - Obsahují taxativní výčet všech zrušených normativních aktů

Stát

- Stát je politickou formou organizace společnosti.
- Podstatu státu určuje charakter ekonomiky.
- Změny v ekonomice státu způsobí změnu v jeho podstatě.

Stát

- Důvody přechodu od prvobytně pospolné společnosti ke státu:
 - rostoucí počet oborů lidské činnosti a nutnosti specializace
 - růst počtu obyvatel, existence více vazeb mezi lidmi a z toho vyplývající nebezpečí konfliktů
 - existence činností, které nemůže jedinec efektivně vykonávat a které je třeba svěřit nějaké obecné autoritě

Stát

- Předpoklady vzniku státu:
 - sociální a ekonomická nerovnost
 - orgány vytvořené k řízení společnosti
 - donucovací aparát

Vývojové formy státu

- Prvobytně pospolná společnost
- Řecké městské státy
- Starověký Řím
- Středověk
- Období buržoazních revolucí
- Dnešní období

Znaky státu

- Existuje 5 základních znaků státu:
 - státní moc
 - územní organizace obyvatelstva
 - státní suverenita a výlučnost
 - existence daní a poplatků
 - existence práva
- Aby byl stát státem, musí splňovat všech 5 znaků.

Státní moc

- Je **zvláštním druhem veřejné moci** a je **uplatňována státním mechanismem**.
- Státní mechanismus má různé složky:
 - státní orgány
 - úřední osoby
 - administrativní aparát
 - ozbrojené složky

Státní moc

- **Pravomoc** – představuje oprávnění, popř. povinnost vykonávat státní moc určitým způsobem.
 - pravomoc zákonodárná
 - pravomoc výkonná
 - pravomoc soudní
 - pravomoc kreační
 - pravomoc schvalovací

Státní moc

- Rozeznáváme 3 státní moci:
 - zákonodárná moc
 - výkonná moc
 - moc soudní
- **Teorie dělby moci** – 2 zásady (Ch. Montesquieu – přelom 17. a 18 stol.):
 - zásada oddělenosti, samostatnosti a nezávislosti moci
 - zásada rovnováhy mocí a vzájemných brzd

Státní suverenity a výlučnost

- **suverenity** – *nezávislost* státní moci na jakékoliv jiné moci vně nebo uvnitř státního území.
- **výlučnost** – stát je *jedinou organizací* svého druhu na daném území.

Funkce státu

- vnitřní
 - ekonomická
 - sociální
 - zákonodárná
 - nařizovací
 - bezpečnostní
- vnější
 - zahraniční politika
 - bezpečnost

Formy vlády

- Podle vztahu obyvatel ke státní moci rozlišujeme:
 - demokratická vláda
 - přímá demokracie
 - referendum
 - plebiscit
 - nepřímá demokracie
 - nedemokratická vláda
 - autokracie
 - teokracie

Formy vlády

- **Podle povahy a složení nejvyšších orgánů** rozeznáváme následující formy vlády:
 - parlamentní republika
 - prezidentská republika
 - parlamentní monarchie
 - dualistická monarchie
 - jiné formy

Učlenění státu

- Učleněním státu rozumíme územní organizaci státu a systém vztahů mezi státem jako celkem a jeho územními částmi.
 - unitární stát
 - složené státy
 - federace
 - reálná unie
 - jiné typy
 - konfederace

MOC ZÁKONODÁRNÁ

Moc zákonodárná

- **pravomoc vydávat zákony**

- **Parlament**

- je dvoukomorový
- skládá se z:
 - Poslanecká sněmovna
 - Senát

Poslanecká sněmovna

- **200 poslanců**, kteří jsou voleni na dobu **4 let**
- projednává všechny návrhy zákonů
- jen jí je odpovědna vláda ze své činnosti
- jen Poslanecká sněmovna může docílit demise vlády
- jen Poslaneckou sněmovnu může prezident republiky v ústavě vymezených případech rozpustit

Interpelace

- Členové Poslanecké sněmovny mají interpelační právo
 - Žádost na vládu nebo její členy o podání vysvětlení ke vzneseným dotazům
 - Povinnost do 30 dnů odpovědět

Senát

- **81 senátorů**, kteří jsou voleni na dobu **6 let**
- **každé dva roky se volí 1/3 senátorů**
- má kontrolní a stabilizující funkci
- nelze jej rozpustit
- Senát nahrazuje v některých funkcích Poslaneckou sněmovnu v době, kdy je Poslanecká sněmovna rozpuštěna

Volby do obou komor Parlamentu

- konají se tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva
 - Poslanecká sněmovna – poměrné zastoupení
 - Senát – většinový systém
- Právo volit má každý občan ČR, který dosáhl věku 18 let

Pasivní volební právo

- Poslanecká sněmovna
 - věková hranice 21 let
- Senát
 - věková hranice 40 let

Mandát

- **vznik mandátu** poslance nebo senátora
 - zvolením
- **zánik mandátu** poslance nebo senátora
 - odepřením slibu
 - složením slibu s výhradou
 - vzdáním se mandátu
 - ztrátou volitelnosti
 - vznikem neslučitelnosti funkcí
 - u poslanců rozpuštěním Poslanecké sněmovny
 - apod.

Zákonodárský proces

- komory Parlamentu ČR jsou usnášeníschopné, je-li přítomna alespoň 1/3 jejich členů
- k přijetí usnesení je zapotřebí souhlasu nadpoloviční většiny přítomných, výjimkami jsou:
 - usnesení o vyhlášení válečného stavu a o souhlasu pobytu cizích vojsk na území ČR, kde je k přijetí potřeba souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů
 - ústavní zákon a mezinárodní smlouvy, k jejichž přijetí je zapotřebí 3/5 většiny všech poslanců a 3/5 většiny všech senátorů

Zákonodárský proces

- Návrh zákona či ústavního zákona mohou podat:
 - poslanec
 - skupina poslanců
 - Senát
 - vláda
 - zastupitelstvo vyššího územně samosprávného celku

Výkonná moc

Výkonná moc

- Je dle Ústavy ČR rozdělena mezi:
 - prezidenta
 - vládu

Prezident

- je hlavou státu
- volební období je 5 let
- nesmí být zvolen více než 2x za sebou
- úřadu se ujímá složením slibu do rukou předsedy Poslanecké sněmovny
- prezident nemá zákonodárskou iniciativu
- z výkonu své funkce není odpovědný – nemůže být odvolán
- kandidát musí být volitelný do senátu (starší 40 let) a musí mít právo volit

Pravomoci prezidenta

- jmenuje a odvolává předsedu a členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu
- svolává zasedání Poslanecké sněmovny
- rozpouští Poslaneckou sněmovnu
- pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním jejich funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády
- jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedy
- jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedy Nejvyššího soudu
- odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem, nařizuje, aby se trestní řízení nezahajovalo, a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo (**abolice**), ruší nebo zmírňuje tresty (**agraciace**) a zahazuje odsouzení (**rehabilitace**), toto právo nemůže na nikoho přenést
- vrací Parlamentu zákon (mimo ústavního)
- podepisuje zákony
- jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu
- jmenuje členy Bankovní rady ČNB

Vláda

- je vrcholným orgánem státní moci
- je složena z:
 - předsedy
 - místopředsedů
 - ministrů
- je odpovědná Poslanecké sněmovně
- předsedu vlády jmenuje prezident a na návrh předsedy jmenuje i ostatní členy
- vláda předstoupí do 30 dnů po svém jmenování před PS a požádá o důvěru
- návrh na vyslovení nedůvěry projedná PS jen je-li podán písemně nejméně 50 poslanci
- vláda se usnáší nadpoloviční většinou všech členů
- vydává vládní nařízení
- může podat demisi jako celek, jestliže PS zamítla její žádost o vyslovení důvěry nebo jí vyslovila nedůvěru

MOC SOUDNÍ

Soudní moc

- **soud**
 - soudem se rozumí takový státní orgán, pověřený výkonem zvláštní funkce státu, tj. výkonem soudnictví
 - tato specifická činnost státu je vykonávána jak na úseku občanskoprávním, tak na úseku trestním
- **činnost soudu**
 - je charakteristická svojí nezávislostí, vázaností pouze zákonem
 - ve vztazích mezi jednotlivými články soudní soustavy se uplatňuje služební nadřízenost a podřízenost soudů
 - přestože soud nižší instance je v konkrétní projednávané věci vázán právním názorem soudu vyšší instance, své rozhodnutí vynáší na základě vnitřního přesvědčení, založeného na zjištěných skutečnostech

Soustava soudů

- Soudní soustava v ČR je čtyřstupňová:
 - Nejvyšší soud ČR
 - Nejvyšší správní soud
 - vrchní soudy
 - krajské soudy a okresní soudy
- Samostatnou složku soudní organizace tvoří:
 - Ústavní soud

Ústavní soud

- je soudním orgánem ochrany ústavnosti
- skládá se z 15 soudců jmenovaných na 10 let prezidentem ČR se souhlasem Senátu
- soudci skládají do rukou prezidenta slib, čímž se ujímají funkce
- soudci Ústavního soudu ČR jsou vázány ústavními zákony, mezinárodními smlouvami a zákonem
- sídlo má v Brně

Nejvyšší soud

- je nejvyšším stupněm soudní soustavy
- sleduje pravomocná rozhodnutí vrchních soudů a rozhoduje o odvolání od vrchního soudu
- rozhoduje v senátu tvořeném předsedou a dvěma (výjimečně čtyřmi) soudci
- sídlo má v Brně

Vrchní soudy

- existují dva – v Praze a v Olomouci
- rozhodují o výkladu zákonů a jiných právních předpisů, rozhodují v senátu tvořeném předsedou a dvěma soudci

Krajské soudy

- krajské soudy rozhodují většinou v senátu a řeší složitější případy a odvolání od okresních soudů – druhoinstanční soud

Soudce

- způsobilý k právním úkonům
- bezúhonný
- starší 25 let
- souhlasí se svým ustanovením
- musí mít VŠ právnické vzdělání a odbornou justiční zkoušku
- soudce jmenuje prezident doživotně

Přisedící

- přisedícím (soudcem) může být zvolen občan ČR, který splňuje požadavky pro zvolení soudcem (nemusí mít VŠ právnické vzdělání a odbornou justiční zkoušku)
- jednotlivý přisedící nesmí zasedat více než 20 dnů v roce a musí mít v místě fungování trvalý pobyt

Justiční čekatelé

- každý adept na soudce musí projít po VŠ čekatelskou praxí, která trvá 3 roky
- na konci je třeba složit justiční zkoušku

Listina základních práv a svobod

Lidská práva a svobody

- Práva
 - Požadavky či výhody člověka, které jsou chráněny a zabezpečeny zákonem
- V ČR
 - Listina základních práv a svobod – Ústavní zákon
 - 6 HLAV
 - I. Obecná ustanovení
 - II. Lidská práva a základní svobody
 - III. Práva národnostních a etnických menšin
 - IV. Hospodářská, sociální a kulturní práva
 - V. Právo na soudní a jinou právní ochranu
 - VI. Společná ustanovení
 - <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Hlava první – obecná ustanovení

- článek 1, 2, 3, 4
- lidé jsou svobodní
- základní práva a svobody:
 - nezadatelné
 - nezcizitelné
 - nepromlčitelné
 - nezrušitelné
- stát je založen na demokratických hodnotách

Hlava první – obecná ustanovení

- státní moc uplatňovat jen v mezích stanovených zákonem
- „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“
- každý má právo svobodně se rozhodovat o své národnosti

Hlava druhá – oddíl první

- Základní lidská práva a svobody
- článek 5 – 16
- každý je způsobilý mít práva
- právo na život
- nikdo nesmí být zbaven života, trest smrti se nepřipouští
- nedotknutelnost osoby
- osobní svoboda je zaručena

Hlava druhá – oddíl první

- nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon
- obviněného nebo podezřelého z trestného činu je možno zadržet jen v případech stanovených v zákoně
- nikdo nesmí být podroben nuceným pracím nebo službám.

Hlava druhá – oddíl první

- Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.
- Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a osobního života.
- Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

Hlava druhá – oddíl první

- každý má právo vlastnit majetek
- vlastnictví zavazuje
- daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona
- obydlí je nedotknutelné
- nikdo nesmí porušit listovní tajemství
- svoboda pohybu a pobytu je zaručena
- svoboda myšlení
- svobodné projevování víry a náboženství

Hlava druhá – oddíl druhý

- politická práva
- svoboda projevu a práva na informace jsou zaručeny
- cenzura je nepřípustná
- svoboda projevu
- petiční právo
- právo pokojně se shromažďovat

Hlava druhá – oddíl druhý

- právo svobodně se sdružovat
- občané mají právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců
- volební právo

Hlava třetí

- práva národnostních a etnických menšin
- příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu.
- občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj

Hlava třetí

- právo na vzdělání v jejich jazyku
- právo užívat jejich jazyka v úředním styku
- právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin

Hlava čtvrtá

- hospodářská, sociální a kulturní práva
- každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu,
- každý má právo získávat prostředky pro své životní potřeby prací
- každý má právo svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů

Hlava čtvrtá

- odborové organizace vznikají nezávisle na státu
- právo na stávku je zaručeno za podmínek stanovených zákonem
- zaměstnanci mají právo na spravedlivou odměnu za práci a na uspokojivé pracovní podmínky
- ženy, mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a na zvláštní pracovní podmínky

Hlava čtvrtá

- občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele
- každý má právo na ochranu zdraví
- rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona
- ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče
- děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.

Hlava čtvrtá

- rodiče, které pečují o děti, mají právo na pomoc státu.
- každý má právo na vzdělání
- školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon
- občané mají právo na bezplatné vzdělání v základních a středních školách, podle schopností občana a možností společnosti též na vysokých školách

Hlava čtvrtá

- každý má právo na příznivé životní prostředí
- každý má právo na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů

Hlava pátá

- právo na soudní a jinou právní ochranu
- každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu
- kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak

Hlava pátá

- každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu,
- každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké
- každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy
- všichni účastníci jsou si v řízení rovni

Hlava pátá

- kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka
- nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci
- jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.

Hlava pátá

- každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena
- obviněný má právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce
- obviněný má právo odepřít výpověď